

İLİM DALI OLARAK TİYATRO*

Haldun TANER

Tiyatronun sanat kolu olmaktan başka bir de ilim dalı olarak ele alınışı Batıda otuzuncu yılını çoktan aştı. Söz gelişi otuzuncu yıl dedik, çünkü 1923 yılı, Berlin Üniversitesinde ilk Tiyatro İلمي Enstitütüsünün kurulduğu tarihtir. Aslında bu çeşit gayretler yüzyılımızın başında, hatta daha geçen yüzyılın sonunda çoktan alıp yürümüştü.

Bu incelemeler başlangıçta daha çok tiyatro tarihine yönelmekte ve edebiyat tarihi açısından ele alınmakta idi. Bu öncü çalışmaların hazırladığı zengin malzeme sayesinde ki, tiyatro ilmini yavaş yavaş tiyatro tarihinden ayırıp bağımsız bir disiplin haline getirmek, mümkün oldu.

Yavaş yavaş diyoruz, çünkü akademik çevreler bu yeni ilmi kolay kolay kabul edemiyor ona üniversitede bağımsız bir kürsü vermek taraflısı bulunmuyorlardı. Daha çok Tiyatro İلمini, edebiyat tarihine bir ek saymak yolunda idiler. Tiyatro ilminin edebiyat ve filoloji metodları ile değil, kendi konusunun ve malzemesinin gerektirdiği bir metodla incelenmesi zorunluğu kendini ancak 1920 yılları dolaylarında kabul ettirebildi.

Max Hermann'ların, Julius Petersen'lerin, Kutscher, Borshert, Niessen, Kindermann'ların himmeti ile Tiyatro ilmi bugün belli başlı bütün Batı üniversitelerinde kök salmış bulunuyor. Üniversiteler dışında ayrıca tiyatro tarihi, tiyatro tekniği üzerinde çalışan bir sürü kurumların, klüplerin , enstitülerin gayretleri de hep aynı gayeye yöneliktir: Tiyatroyu bilimsel bakımdan incelemek, kurallarını tespit etmek, malzemesini bilimsel metodlarla düzene koymak.

Hemen şunu söyleyelim ki, bu derslerin, incelemelerin hani şu hep duyageldiğimiz, Amerikan College ve Üniversitelerindeki tiyatro mektepleri ile bir ilişkisi yoktur. Avrupadakiler sırf akademik enstitülerdir. Onların amacı Amerikan üniversitelerindeki tiyatro mektepleri gibi öğrenciye oyun oynama, genç yazara

---

* Bu yazı aylık tiyatro Dergisi "Oyun"un 15/Mayıs/1955 tarih ve 3. sayısında yayınlanmıştır.

piyesini oynatma, hevesli ve istidatlı gençlere rejisörlük etme imkanları sağlamak değil, tiyatro konusunda talebeye veya okura ilmi bir formasyon vermektir.

Böyle sağlam bir formasyonla desteklenen bir eğitimin büyük oyuncular, yazarlar, rejisörler yetiştirmesi şansı ise, ayrıca, öbürlerinden çok daha büyüktür.

Tutalım ki, bu enstitüler iyi yazar, iyi rejisör, iyi oyuncu yetiştiremediler. Hiç değilse tiyatronun ne olduğunu, ne olmadığını bilen, değer hükümleri sağlam esaslara dayanan, kültürlü ve anlayışlı bir seyirci kütlesi yetiştirseler yetmez mi?

Türkiyede, böyle bir formasyondan geçmiş büyük bir genç nesil kütlesi göz önüne getirilsin. Bu güç beğenir, tongaya basmaz kütle önünde oyuncu da, yazar da, rejisör de ister istemez saygı duymak, önünü iliklemek, kendini kabul ettirmek için muhakkak seviyeli seviyeli bir şeyler ortaya koymak zorunda kalacaktır.

Öte yandan sansür zihniyeti de, yaranma gayreti güden amirler de, sinsi ve hasis menfaatler peşindeki idareciler de, ergeç bu kuvveti duymak, hesaba katmak durumunda kalacak, meydanı bugünkü gibi boş bulamayacaklardır. Daha ne isteriz.

Yurdumuzda böyle bir tiyatro enstitüsünün kurulması zamanı geldi, geçiyor.

Bugüne kadar Türk Tiyatro Tarihi konusunda ortaya konmuş, perakende çalışmaları toplamak, ilmi bir açıdan düzene koymak, bazı konuları yeniden ele almak, işlemek, Batı tiyatrosu tarihi, Dünya tiyatro tarihi alanlarındaki incelemeleri takip etmek ve yeni orijinal çalışmalara girişebilmek için Üniversitemizde böyle bir enstitü kurulması zorunluğu kendini olanca açıklığı ile duyurmaktadır.

Bu işi fikir ve istek halinden çıkarıp gerçekleştirecek, gerçekleşmesini kolaylaştıracak olanlar, kültür hayatımıza en büyük hizmetlerden birini yapmak şerefine ulaşacaklardır.